

היום נלמד בעזרת ה':

שבת דף קג

הקודח (= על מנת למלא את החור) כל שהוא, לדעת רב חייב משום בונה. לדעת שמואל חייב משום מכה בפטיש, ואף שכיון שהוא עומד למלא את החור א"כ עדיין לא נגמרה מלאכתו, מדובר כאן שקדח חור במסמר ארוך מברזל והשאיר אותו בקיר כדי לתלות עליו חפצים, ונמצא שנגמרה מלאכתו.

למדנו במשנה לעיל: זה הכלל - כל העושה בשבת מלאכה ומלאכתו מתקיימת כמו שהיא, חייב. 'זה הכלל' בא לרבות שאם חקק שלש לוגין בחתיכת עץ שראוי לחקוק בה קב (= ארבעה לוגין), חייב למרות שהוא עתיד להשלימו לקב, משום שיש אנשים שמשאירים כך את הכלי.

למדנו במשנה לעיל: רבן גמליאל אומר, אף המכה בקורנס (= פטיש) על הסדן בשעת מלאכה חייב, מפני שהוא כמתקן מלאכה. לדעת רבה ורב יוסף חייב משום שהוא מאמן את ידו להכאה הראויה למלאכה. הגמרא מקשה וכי אדם שראה מעשה אומנות בשבת ומתוך כך הוא למד לעשות אותה יהיה חייב? אלא הוא חייב משום שכך היו עושים המרדדים את טסי הזהב (= לציפוי הקרשים) במלאכת המשכן, שהיו מכים בפטיש שלש מכות על הטס ומכה אחת על הסדן כדי להחליק את הפטיש.

משנה וגמרא: החורש כל שהוא חייב, שכן היא ראויה לזרוע בה זרע אחד של דלעת. המנכש והמקרסם (= קוצץ ענפים יבשים מהאילן לתועלת האילן) והמזרד (= קוצץ ענפים לחים חדשים מהאילן כדי שלא יכחישו את כוחו) כל שהוא חייב.

המלקט עצים - אם לצורך האילן או הקרקע שיעורו בכל שהוא, אם להיסק שיעורו כדי לבשל ביצה קלה (ראה לעיל דף פ). המלקט עשבים המחוברים לקרקע - אם לתקן את הקרקע או את האילן שיעורם בכל שהוא, ואם למאכל בהמה שיעורם כמלא פי גדי.

התולש עולשין והמזרד זרדים (= מין קנים שכשהם רכים אוכלים אותם, ולאחר שהתקשו מעט הם מאכל בהמה, וכשיבשו עומדים להסקה), לאכילה - שיעורם

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

בכחוגרת, לבהמה - שיעורם כמלא פי גדי, להסקה - שיעורם כדי לבשל ביצה קלה, ליפות את הקרקע - שיעורם בכל שהוא. ואף שאם קצצן לאכילה או לבהמה הקרקע מתייפת בכך, מדובר שקצצן באגם שאין לו תועלת בכך. אביי אומר שמדובר שקצצן משדה חברו שאינו מכוון ליפות, ובזה אפילו רבי שמעון שמחייב בפסיק רישא מודה שפטור, לפי שהיא מלאכה שאינה צריכה לגופה.

משנה: הכותב שתי אותיות ביד ימין או שמאל, בין משם אחד (= אא) בין משתי שמות (= אב), או בשתי סמניות (= אות אחת בדיו והשניה בסיקרא), או שכתבן בכל לשון, חייב.

רבי יוסי אומר, אפילו לא כתב אלא רק רשם שני רשימות לסימן בעלמא, חייב. רבי יהודה אומר, אפילו אם התכוון לכתוב 'שמעון' וכתב רק 'שם' חייב, כיון שיש מילה כזו במקום אחר.

גמרא: לדעת אביי משנתנו עוסקת באדם השולט בשתי ידיו ולכן חייב אם כתב בימין או בשמאל. לדעת רבי יעקב משנתנו היא כדעת רבי יוסי שמחייב משום רושם בעלמא, ואף ביד שמאל עושים רושם.

הגמרא מקשה שמהמשנה משמע שרבי יהודה מחייב רק כשכתב שתי אותיות והם שני שמות (= כגון שם, נח, דן, גד) אבל אם כתב שתי אותיות והם שם אחד (= כגון שרצה לכתוב 'שִׁשְׁנָה' וכתב שש, או רצה לכתוב 'תְּחִים' וכתב חח) פטור, והרי למדנו בבבלייתא שרבי יהודה מחייב בזה. הגמרא מתרצת שבמשנה רבי יהודה אומר את דעתו שלו ובבבלייתא הוא מביא את דעת רבו (= רבן גמליאל).

נאמר בפסוק "נִפְּשׁוּ בִּי תְּחִטָּא בְּשִׁגְגָה מִכֹּל מִצְוֹת ה' אֲשֶׁר לֹא תַעֲשִׂינָהּ וְעָשָׂה מֵאֲחַת מִהֵנָּה": מהמילה 'אחת' משמע שהוא חייב רק אם עשה פעולה שלמה, כגון שכתב את כל התיבה שרצה לכתוב, או שארג את כל הבגד שרצה לארוג, לכך נכתב 'מאחת' ללמדנו שאפילו עשה רק חלק מהמלאכה חייב. ועדיין היה אפשר לומר ש'מאחת' בא ללמדנו שאפילו אם כתב רק אות אחת או שארג רק חוט אחד שהוא חייב, לכך נכתב

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

'אחתי' ללמדנו שאינו חייב עד שיכתוב שם קטן משם גדול, כגון שם משמעון או דן מדניאל.

ביאור דברי רבי יוסי 'אחת שהיא הנה, הנה שהיא אחת': פעמים שהוא עושה עבירה **אחת** והוא חייב הרבה חטאות (= **הנה**), ופעמים שהוא עשה הרבה עבירות (= **הנה**) והוא חייב חטאת **אחת**. **אחת שהיא הנה** - כגון שעשה הרבה מלאכות בזדון שבת ושגגת מלאכות, שאף שכולן הוא חילול שבת אחד, הרי הוא חייב חטאת על כל מלאכה ומלאכה, כיון שיש כאן הרבה שגגות (= שגגת מלאכות). **הנה שהיא אחת** - כגון שעשה הרבה מלאכות בשגגת שבת וזדון מלאכות, הרי הוא חייב רק חטאת אחת, כיון שיש כאן שגגה אחת (= שגגת שבת).

למדנו במשנה לעיל שרבי יהודה אומר שאפילו אם התכוון לכתוב 'שמעון' וכתב רק 'שם' חייב, כיון שיש מילה כזו במקום אחר: הגמרא מקשה שהרי כשהתכוון לכתוב שמעון הוא כתב 'שמ' עם מ' פתוחה, ואילו המילה 'שם' היא עם האות מ' סופית, וא"כ אין מילה כזו במקום אחר? מתרץ רב חסדא שמכאן מוכח שהכותב ספר תורה תפילין ומזוזה, ובמקום לכתוב 'ם' כתב 'מ', כשר.

הגמרא מקשה שהרי למדנו בברייתא שאסור לשנות בכתיבת סת"ם מאות פתוחה לאות סתומה או להיפך. אלא רב חסדא סבר כרבי יהודה בן בתירא בענין פרשת הקרבנות של שבעת ימי חג הסוכות. שבקרבתות היום השני כתוב "וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵיהֶם", וביום השישי כתוב "מִנְחָתָהּ וְנִסְכֵיהָ", וביום השביעי כתוב "בְּמִסְפָּרָם בְּמִסְפָּטָם", מכאן רמז למצות ניסוך המים מן התורה. והרי האות מ' הראשונה היא סתומה? אלא מוכח שאין הבדל בין אות פתוחה לסתומה, וההופך מפתוחה לסתומה או מסתומה לפתוחה כשר.

